

*Лукашенко С.В.**

ПРОБЛЕМА ВАЛЮТНИХ ДИСБАЛАНСІВ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Проблема глобальних дисбалансів відіграє в світовій фінансовій системі дуже важливу роль. Її практичну значущість складно переоцінити - адже мова йде про найбільші світові економіки: США, Китай, Японію, Європейський Союз. У широкому сенсі проблема глобальних дисбалансів виявляється в динаміці курсів основних валют і вартості валютних резервів різних країн. Торгові потоки і взаємні інвестиції істотно залежать від валютних, кредитних і фондових ризиків, які пов'язані з глобальними дисбалансами. У епіцентрі валютних суперечностей знаходяться долар США і юань КНР.

Обмінний курс національної валюти Китаю - юаня встановлюється Народним банком КНР, який отримує відповідні інструкції від уряду країни. Сьогодні юань є неконвертованою валютою, яка не має вільного котирування. У цьому вона кардинальним чином відрізняється від долара США, євро і більшості інших валют країн Заходу. Дана система дозволяє підтримувати занижений - до 40 відсотків - обмінний курс юаня по відношенню до долара і тим самим забезпечувати підвищену конкурентоспроможність китайської економіки. Структурні проблеми китайської і американської економік та існуючі між Пекіном і Вашингтоном фінансові дисбаланси багато в чому були причиною нинішньої глобальної фінансово-економічної кризи.

Маючи по відношенню до Сполучених Штатів стійке і значне позитивне сальдо торгового балансу, Китай купує на отримуваних від експорту долари все нові партії державних облігацій США, що підтримує американський кредитний ринок і ще більше посилює проблему заборгованості країни та її населення.

Китай є найбільшим утримувачем державних паперів США. У такій ситуації обвал долара обернеться для Китаю фінансовою катастрофою. Саме це визначає кроки китайського керівництва, що проводить, не дивлячись на підкреслювану незалежність, украй лояльну по відношенню до США фінансову політику. Таким чином, з урахуванням фінансової політики і нееквівалентного експорту, Китай фактично відіграє дуже важливу роль у фінансуванні американського економічного благополуччя і оплаті американських боргів. У економічному змаганні економік США і Китаю насправді боротьба йде тільки за зміну деяких характеристик (незначне зниження ступеня нееквівалентності) експорту при безумовному збереженні загальної економічної моделі взаємопов'язаних економік. На сьогоднішній день склалася парадоксальна ситуація, коли Сполучені Штати зацікавлені в тому, щоб Китай продовжував скуповувати в великих об'ємах державні облігації США. Інакше з'явиться небезпека підвищення облікової ставки по долару, що здатне привести до краху американської фінансової системи.

Світовий валютний ринок в даний час увійшов до фази підвищеної нестійкості, яка виражається в різких і несподіваних коливаннях курсів основних валют. При цьому ряд експертів наполягає, що спостережувані ефекти є загостренням «глобальних валютних війн», тобто ситуації, коли по всьому світу країни навмисно вдаються до політичних заходів для зниження обмінних курсів своїх валют з метою забезпечення своєму експорту конкурентної переваги в міжнародній торгівлі. Одним з найбільш активних прихильників

* аспірант Інституту світової економіки та міжнародних відносин НАН України
Науковий керівник: к.е.н. Панфілова Т.О.

цієї політики вважається Китай. Віддзеркаленням цієї ситуації стала заява міністра фінансів Бразилії Г. Мантеги, який днями відзначив, що світ зараз знаходиться в умовах «валютної війни». На щорічному саміті Міжнародного валютного фонду і Світового банку, що пройшов у Вашингтоні 9-10 жовтня 2010 р., не було підписано жодних істотних угод щодо вирішення проблеми валютних дисбалансів. Як очікується, «валютні війни» стануть головною темою зустрічі міністрів фінансів і глав центробанків G20 22-23 жовтня в Сеулі.

На глобальному рівні вже визнана наявність існуючих суперечностей і необхідність їх вирішення, проте кроки у цьому напрямку поки що незначні і недостатні для запобігання розвитку найбільш кризових варіантів вирішення вказаних протиріч.

Про односторонні дії для вирішення проблеми глобальних дисбалансів говорити не доводиться: масштаб дефіцитів, які потрібно покрити, дуже великий. Крім того, односторонні дії великих гравців на валютному ринку зазвичай викликають паніку, в результаті якої втрачають всі. Тому для ліквідації глобальних дисбалансів без значних втрат для всіх зацікавлених сторін необхідна координація зусиль.

Небезпека для світової фінансової системи і світової економіки полягає в тому, що значно знецінений долар і безконтрольна емісія державного боргу США рано чи пізно підірвуть довіру міжнародних інвесторів до облігацій Казначейства, а пізніше і до долара як резервної валюти і, можливо, до американських фінансових інститутів в цілому. Відсутність загально визнаних резервної валюти і безризикового інструменту значно понизить довіру міжнародних інвесторів, а значить, і перетікання капіталу в світовій економіці, що істотно уповільнить глобальне економічне зростання.

Таким чином можна зробити висновок, що в світовій економіці сформувалася складна система, заснована на небезпечних дисбалансах, яка загрожує привести до безпрецедентних криз, зокрема політичних. Збереження існуючої конфігурації вестиме до подальшого накопичення суперечностей, до підриву фундаментально обумовлених чинників світового економічного розвитку, і, кінець кінцем, до вирішення даних протиріч в украй гострій кризовій формі. Очевидно, що без реформи світового фінансового і валютного ринку неможливо ліквідувати існуючі дисбаланси в світовій економіці і тим самим остаточно подолати нинішню фінансово-економічну кризу.

Література

1. Чжу Минь об экономике Азии и не только // Финансы и развитие. - 2010. – Июнь. – С. 12-13. <http://www.imf.org>
2. Линда Юэ. Более сильный Китай // Финансы и развитие. - 2010. – Июнь. – С. 8-11. <http://www.imf.org>
3. В. Макарьев, Р. Подервянский. Мировая экономика: «валютные войны» http://www.redstar.ru/2010/10/13_10/5_03.html